

KONFERENCJA W SPRAWIE
PRZYSTĄPIENIA DO UNII
EUROPEJSKIEJ
– CZARNOGÓRA –

Bruksela, 14 grudnia 2015 r.
(OR. en)

AD 16/15

LIMITE

CONF-ME 10

PUBLIC

DOKUMENT AKCESYJNY

Dotyczy: WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ
Rozdział 15: Energia

WSPÓLNE STANOWISKO UNII EUROPEJSKIEJ

Rozdział 15: Energia

Niniejsze stanowisko Unii Europejskiej opiera się na jej ogólnym stanowisku przygotowanym na konferencję akcesyjną z udziałem Czarnogóry (CONF-ME 2/12) i podlega zasadom negocjacyjnym zatwierdzonym w tym stanowisku ogólnym, a zwłaszcza zasadom następującym:

- żadne opinie wyrażone przez którąkolwiek ze stron na temat danego rozdziału negocjacyjnego w żaden sposób nie przesądzają o stanowisku, jakie może zostać przyjęte w sprawie innych rozdziałów;
- porozumień – nawet częściowych – osiągniętych w trakcie negocjacji nad kolejno omawianymi rozdziałami nie należy uznawać za ostateczne, dopóki nie zostanie osiągnięte porozumienie ogólne;

oraz wymogom określonym w pkt 24, 28, 41 i 44 ram negocjacyjnych.

UE zachęca Czarnogórę, by kontynuowała proces dostosowywania swojego ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego oraz by skutecznie wdrażała i egzekwowała ten dorobek, a także – ogólnie – aby opracowywała, jeszcze przed przystąpieniem, polityki i instrumenty, które w jak największym stopniu będą spójne z politykami i instrumentami UE.

UE odnotowuje, że Czarnogóra w swoim stanowisku negocjacyjnym CONF-ME 8/15 akceptuje unijny dorobek prawny objęty rozdziałem 15 obowiązujący na dzień 11 kwietnia 2013 r. oraz że deklaruje gotowość do wprowadzenia go w życie przed datą przystąpienia do Unii Europejskiej; wyjątkiem jest dyrektywa 2009/119/WE, która nakłada na państwa członkowskie obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych i względem której Czarnogóra zwróciła się o przyznanie okresu przejściowego potrzebnego na pełne wdrożenie tego aktu.

Węglowodory

UE odnotowuje, że czarnogórskie przepisy są w dużej mierze dostosowane do unijnego dorobku prawnego dotyczącego węglowodorów, z wyjątkiem dyrektywy 2009/119/WE, która nakłada na państwa członkowskie obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych i względem której Czarnogóra zwróciła się o przyznanie okresu przejściowego potrzebnego na pełne wdrożenie tego aktu.

Przypominając, że wszystkie państwa członkowskie UE dysponują suwerennymi prawami w zakresie prowadzenia poszukiwań i eksploatacji swoich zasobów naturalnych zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym, UE odnotowuje oświadczenie Czarnogóry o dokonaniu pełnego dostosowania ustawodawstwa do dyrektywy 94/22/WE w sprawie warunków udzielania i korzystania z zezwoleń na poszukiwanie, badanie i produkcję węglowodorów. Do celów wdrożenia rozporządzenia Rady (WE) nr 2964/95 wprowadzającego rejestrację przywozu i dostaw ropy naftowej UE odnotowuje, że Czarnogóra nie importuje ropy naftowej i na jej terytorium nie prowadzi się rafinacji ropy naftowej.

UE przyjmuje do wiadomości wniosek Czarnogóry o przyznanie okresu przejściowego na wdrożenie dyrektywy 2009/119/WE nakładającej na państwa członkowskie obowiązek utrzymywania minimalnych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych; Czarnogóra wnosi, żeby okres ten trwał do 1 stycznia 2023 r., co pozwoli jej zapewnić zapasy ropy naftowej w ilości odpowiadającej 90 dniom średniego dziennego przywozu netto.

UE przyjmuje do wiadomości plan działania, który Czarnogóra przyjęła 24 kwietnia 2015 r.; dotyczy on obowiązkowych zapasów ropy naftowej lub produktów ropopochodnych i określa sposób wdrożenia przez Czarnogórę dyrektywy 2009/119/WE. Zgodnie z tym planem działania Czarnogóra zamierza w 2015 r. przyjąć konkretną ustawę dotyczącą strategicznych zapasów naftowych i utworzyć dyrekcję ds. tych zapasów. W praktyce Czarnogóra rozpocznie gromadzenie zapasów w 2016 r., tak by do 2023 r. spełnić wspomniany wymóg odnoszący się do 90 dni. UE stwierdza, że Czarnogóra proponuje przyjęcie modelu mieszanego w zakresie przechowywania zapasów naftowych.

Okres przejściowy, o który wniosła Czarnogóra, zbiega się z jej zobowiązaniami w tym zakresie przewidzianymi w Traktacie o Wspólnocie Energetycznej. Uwzględniając plan działania zaprezentowany przez Czarnogórę, UE uważa, że wniosek o przyznanie okresu przejściowego jest do przyjęcia. UE zwraca się do Czarnogóry, by zadbała o pełną realizację tego planu zgodnie z ustalonym przez siebie harmonogramem.

Wewnętrzny rynek energii

UE odnotowuje, że trzeci pakiet legislacyjny dotyczący wewnętrznego rynku energii elektrycznej (dyrektywa 2009/72/WE, rozporządzenie (WE) nr 714/2009 i rozporządzenie (WE) nr 713/2009) został jedynie częściowo przetransponowany do czarnogórskiego ustawodawstwa, natomiast drugi pakiet energetyczny jest już w większości wdrożony. Czarnogóra zamierza przyjąć nową ustawę o energii jeszcze w tym roku. Uzupełnienie tej ustawy o przepisy wykonawcze powinno zakończyć prawną transpozycję trzeciego pakietu.

UE przyjmuje do wiadomości oświadczenie Czarnogóry o dokonaniu rozdziału działalności przesyłowej od wytwarzania, dystrybucji i dostaw zgodnie z modelem rozdziału własnościowego. Przyjmuje też do wiadomości, że Czarnogóra deklaruje, iż przeprowadzenie dalszego rozdziału (w tym certyfikacji), określenie obowiązków operatora systemu przesyłowego, sterowanie i działania bilansujące nastąpią w drodze (planowanych) nowych aktów prawnych: ustawy o energii i wynikających z niej przepisów wykonawczych.

UE odnotowuje, że ustawa o energii z 2010 r. reguluje organizację rynku energii elektrycznej i zarządzanie nim, działalność związaną z wytwarzaniem tej energii ze źródeł odnawialnych oraz wysokosprawną kogenerację. Ta sama ustawa określa prawa, obowiązki i zadania operatora systemu przesyłowego oraz krajowe zasady działania tego systemu. W 2011 r. przyjęto krajowy kodeks sieci zgodnie z wytycznymi europejskiej sieci operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej (ENTSO-E). W tym samym roku przyznano zasady alokacji zdolności przesyłowych. Ustawa o energii z 2010 r. określa też prawa, obowiązki i zadania operatora systemu dystrybucyjnego i w związku z tym w lipcu 2011 r. Czarnogóra utworzyła podmiot o nazwie Czarnogórski Operator Rynku Energii Elektrycznej (COTEE). Z wykorzystaniem modelu rozdziału własnościowego oddzielono ten podmiot od operatora systemu przesyłowego CGES.

UE odnotowuje, że rynek energii elektrycznej w Czarnogórze został otwarty 1 stycznia 2009 r. dla wszystkich kwalifikujących się odbiorców, z wyjątkiem gospodarstw domowych, dla których rynek otwarto 1 stycznia 2015 r.; obecnie w Czarnogórze są dwaj dostawcy. Kwalifikujący się odbiorcy połączeni z systemem dystrybucji nadal otrzymują dostawy po cenach regulowanych.

Czarnogóra stosuje procedurę udzielania zezwoleń na budowę nowych zdolności wytwórczych i wydała już dziewięć zezwoleń.

W obszarze metod taryfowych UE odnotowuje, że zdaniem Czarnogóry już trwa wdrażanie rozporządzenia Komisji (UE) nr 838/2010 w sprawie ustanowienia wytycznych dotyczących rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi i wspólnego podejścia regulacyjnego do opłat przesyłowych.

UE odnotowuje, że Biuro Statystyczne Czarnogóry (MONSTAT) wdrożyło dyrektywę 2008/92/WE dotyczącą wspólnotowej procedury w celu poprawy przejrzystości cen gazu i energii elektrycznej dla końcowych odbiorców przemysłowych, jednak nie wdrożono jeszcze w Czarnogórze rozporządzenia (UE) nr 1227/2011 w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii. W planowanej ustawie o energii przewidziano pełne dostosowanie do przepisów do tego rozporządzenia.

UE przyjmuje do wiadomości fakt, że Czarnogóra nie jest podłączona do żadnej międzynarodowej infrastruktury gazowej. Jednak w obecnie obowiązującej ustawie o energii wprowadzono podstawowe ramy prawne dotyczące wewnętrznego rynku gazu. UE odnotowuje, że aktualne czarnogórskie ustawodawstwo gazowe jest dostosowane do drugiego pakietu energetycznego i że Czarnogóra nie przyjęła przepisów wykonawczych. Czarnogóra planuje, że w drodze opracowywanej nowej ustawy o energii dostosuje przepisy do trzeciego pakietu energetycznego przed końcem 2015 r.

UE uznaje, że Czarnogóra już wprowadziła niezbędne ramy regulujące strukturę rynku gazu. Na operatora systemu przesyłu gazu wyznaczono przedsiębiorstwo Montenegro Bonus. Choć nie wskazano operatora systemu dystrybucji gazu ani publicznego dostawcy, ustawa o energii określa prawa, zadania i obowiązki operatorów systemu przesyłu i dystrybucji gazu.

Jeśli chodzi o zdolności administracyjne w zakresie wprowadzania wewnętrznego rynku energii, UE przyjmuje do wiadomości, że obecne zasoby kadrowe zarówno w Dyrekcji ds. Energii w Ministerstwie Gospodarki, jak i w Regulacyjnej Agencji Energetycznej (ERA) są wystarczające, żeby wykonywać bieżące zadania.

Co do promowania współpracy regionalnej między krajowymi organami regulacyjnymi, ustawa o energii (Dziennik Urzędowy Czarnogóry 28/10 i 6/13) w części jest zgodna z dyrektywą 2009/72/WE dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i rozporządzeniem (WE) 713/2009 ustanawiającym Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki.

UE podkreśla znaczenie unikania zakłóceń na wewnętrznym rynku energii, w tym zagwarantowania konkurencyjności, dostępu do rynku i respektowania praw odbiorców. UE odnotowuje, że czarnogórskie przepisy są w dużej mierze dostosowane do przepisów regulujących wewnętrzny rynek energii, głównie dzięki członkostwu tego państwa we Wspólnocie Energetycznej. Jednak w Czarnogórze realizuje się obecnie obowiązki przewidziane w drugim pakiecie energetycznym, a nie w trzecim. Aby rozpocząć realizację dodatkowych obowiązków z trzeciego pakietu, należy zwrócić szczególną uwagę na niektóre przepisy (w szczególności te dotyczące rozdziału działalności i jej elementów, zarządzania przedsiębiorstwami powstałymi w wyniku rozdziału, zdolności organu regulacyjnego i większego poszanowania praw odbiorców).

Bezpieczeństwo dostaw

UE odnotowuje, że Czarnogóra dokonała już transpozycji dyrektywy 2005/89/WE dotyczącą działań na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej i inwestycji infrastrukturalnych oraz dyrektywę 2004/67/WE dotyczącą środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego. Jednak nadal nie dostosowano ustawodawstwa do rozporządzenia (UE) 994/2010 w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego. UE odnotowuje, że Czarnogóra zamierza przetransponować je do nowej ustawy o ruchomych systemach transgranicznej wymiany energii elektrycznej i gazu ziemnego.

UE odnotowuje także, że zakłócenia w systemie energetycznym spowodowane przez hutę aluminium KAP zostały już wyeliminowane. Cała energia elektryczna pobrana ze wzajemnych połączeń w okresie od lutego do maja 2013 r. została całkowicie zwrócona i nowe kierownictwo KAP zawarło porozumienie w sprawie połączeń z siecią przesyłową, określające procedurę odłączenia w przypadku niezapewnienia KAP dostaw energii elektrycznej. Inne elementy tego porozumienia opisano w dokumencie dotyczącym rozdziału 8 „Polityka konkurencji”.

Energia ze źródeł odnawialnych

UE odnotowuje, że Czarnogóra częściowo przetransponowała dyrektywę 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych do ustawy o energii z 2010 r. i że planuje dokończyć dostosowywanie przepisów poprzez przyjęcie planowej ustawy o energii.

Czarnogóra wyznaczyła obowiązkowy krajowy cel w zakresie udziału energii ze źródeł odnawialnych: ma on w 2020 r. wynieść 33% w końcowym zużyciu energii brutto. Aby osiągnąć ten cel, w grudniu 2014 r. rząd przyjął krajowy plan działania dotyczący energii ze źródeł odnawialnych w okresie do 2020 r. Czarnogóra jest na dobrej drodze do realizacji tego założenia: odsetek udziału energii ze źródeł odnawialnej wyniósł 28,5% w 2012 r. i 31,0 % w 2013 r.

UE odnotowuje, że ciągle w przepisach krajowych nie uregulowano kwestii biopaliw i innych biopłynów.

Przypomina, że Czarnogóra musi w pełni dostosować swoje ustawodawstwo do przepisów energetycznych UE w tej ważnej dziedzinie, a także zapewnić realizację zobowiązania do ogólnego obniżenia emisyjności. UE wyraża uznanie dla Czarnogóry za postępy w zwiększaniu udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto, w tym za osiągnięcie celów przejściowych w procesie realizacji celów na rok 2020, jednak przypomina, że kontynuacja tych działań jest konieczna, podobnie jak dalsze dostosowywanie przepisów do innych elementów dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii z 2009 r. oraz dotrzymanie unijnych zobowiązań w zakresie biopaliw.

Efektywność energetyczna

UE odnotowuje, że w ustawie o efektywności energetycznej z 2014 r. czarnogórskie przepisy zostały częściowo dostosowane do odnośnego unijnego dorobku prawnego. Przyjmuje do wiadomości oświadczenie Czarnogóry przewidujące, że pełne dostosowanie nastąpi wraz z przyjęciem nowej ustawy o energii jeszcze w bieżącym roku; m.in. wówczas ustawodawstwo zostanie dostosowane do przepisów dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej dotyczących końcowego zużycia energii.

Czarnogóra nie uzgodniła jeszcze swoich przepisów z rozporządzeniem (WE) nr 1222/2009 w sprawie etykietowania opon pod kątem efektywności paliwowej i innych zasadniczych parametrów ani z rozporządzeniem (WE) nr 106/2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych.

UE odnotowuje, że Czarnogóra wdraża swoją politykę efektywności energetycznej, realizując stosowne trzyletnie krajowe plany działania, z których ostatni przyjęto w listopadzie 2013 r.

UE przypomina, jak ważne jest pełne dostosowanie ustawodawstwa w dziedzinie efektywności energetycznej. Z tej przyczyny apeluje do Czarnogóry nie tylko o pełne uzgodnienie przepisów z odnośnym unijnym dorobkiem prawnym, ale także o wprowadzenie ram ograniczających energochłonność czarnogórskiej gospodarki.

Umowy międzynarodowe

UE odnotowuje, że Czarnogóra zostanie pełnoprawnym członkiem karty energetycznej przed końcem 2015 r., gdyż już w lipcu 2015 r. przyjęła ustawę o ratyfikacji Traktatu karty energetycznej i we wrześniu 2015 r. powiadomiła o tym depozytariusza (Portugalię).

Energia jądrowa

UE odnotowuje – do celów dostosowania przepisów do unijnego dorobku prawnego w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, że w Czarnogórze nie ma sektora jądrowego, reaktora badawczego ani żadnych innych obiektów generujących substancje promieniotwórcze.

Na mocy ustawy o ochronie przed promieniowaniem jonizującym i o bezpieczeństwie radiacyjnym z 2009 r. Czarnogórę obowiązuje zakaz budowy elektrowni jądrowej. Państwo to nie jest więc zainteresowane nabyciem rud ani paliwa jądrowego. W związku z tym UE odnotowuje, że Czarnogóra nie zamierza brać udziału w działaniach Agencji Dostaw Euratomu.

UE odnotowuje, że w lipcu 2015 r. Czarnogóra stała się pełnoprawnym członkiem Konwencji bezpieczeństwa jądowego. Przyjęła też 16 konwencji i umów w zakresie ochrony radiologicznej i bezpieczeństwa radiacyjnego. UE odnotowuje też, że Czarnogóra wprowadziła ramy regulujące system środków ochrony materiałów jądowych – spełniając tym samym wymogi Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądowej – oraz uzupełniające zabezpieczenia (kontrola, niewłaściwe postępowanie, kary, karne przepisy ustaw i liczenie). Ponadto bezpośrednie zastosowanie będą miały zabezpieczenia jądowe przewidziane w traktacie Euratom i powiązanim prawie wtórnym.

UE odnotowuje, że Czarnogóra częściowo dostosowała przepisy w dziedzinie ochrony fizycznej, bezpieczeństwa jądowego i bezpieczeństwa radiacyjnego, a także ochrony przed promieniowaniem jonizującym, przyjmując w 2009 r. ustawę o ochronie przed promieniowaniem jonizującym i o bezpieczeństwie radiacyjnym, a także 17 aktów wykonawczych do tych ustaw. UE odnotowuje, że Czarnogóra zamierza przyjąć nową ustawę w tym zakresie najpóźniej w czwartym kwartale 2018 r.; ustawa ta ma stanowić częściową transpozycję dyrektyw 2013/59/Euratom, 2014/87/Euratom, 2009/71/Euratom i 2011/70/Euratom.

UE odnotowuje też, że Czarnogóra realizuje program systematycznego badania radioaktywności w sytuacjach nadzwyczajnych i w wypadku podejrzenia zaistnienia takiej sytuacji. W tej chwili istnieje tylko jedna stacja pomiaru on-line, która mierzy środowiskową dawkę promieniowania gamma w powietrzu. Pięć kolejnych stacji pomiaru działających całą dobę on-line i służących monitorowaniu środowiskowych dawek promieniowania gamma zostanie zakupionych ze środków pomocowych UE.

UE odnotowuje, że Czarnogóra dysponuje obiektem do magazynowania odpadów promieniotwórczych. Jest on przeznaczony do przetwarzania zużytych zamkniętych źródeł promieniotwórczych i odpadów promieniotwórczych przez okres 50–100 lat.

UE ponownie zaznacza, jak ważny jest ten obszar unijnego dorobku prawnego dla zapewnienia bezpiecznego stosowania materiałów promieniotwórczych, nawet jeśli w Czarnogórze nie stosuje się energii jądowej. Z tej przyczyny UE przypomina o wadze pełnego dostosowania ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego w tej dziedzinie.

* * *

W związku z obecnym stanem przygotowań Czarnogóry, UE odnotowuje, że przy założeniu, że Czarnogóra musi nadal czynić postępy w dostosowywaniu przepisów do unijnego dorobku prawnego obejmującego rozdział dotyczący energii i we wdrażaniu tego dorobku, rozdział ten może zostać tymczasowo zamknięty dopiero wówczas, gdy UE stwierdzi, że spełniono następujące kryteria:

- Czarnogóra zakończy dostosowanie przepisów do unijnego dorobku prawnego w zakresie obowiązkowych zapasów naftowych, ustanowi strukturę administracyjną do celów zarządzania tymi zapasami i rozpocznie tworzenie faktycznych zapasów, zgodnie z własnym planem działania.
- Czarnogóra dostosuje przepisy do unijnego dorobku prawnego w zakresie wewnętrznego rynku energii, w tym rozdziału elementów działalności wszystkich podmiotów infrastruktury energetycznej, według jednego z modeli przewidzianych w unijnym dorobku prawnym.
- Czarnogóra dostosuje przepisy do unijnego dorobku prawnego w zakresie efektywności energetycznej.

Monitorowanie postępów w dostosowywaniu krajowego ustawodawstwa do unijnego dorobku prawnego i we wdrażaniu tego dorobku będzie kontynuowane przez cały czas trwania negocjacji. UE podkreśla, że będzie wyjątkowo bacznie monitorować wszystkie szczególne kwestie wspomniane w niniejszym wspólnym stanowisku z myślą o zapewnieniu pełnego dostosowania przepisów krajowych Czarnogóry do unijnego dorobku prawnego w ramach tego rozdziału, a także zdolności administracyjnych w celu skutecznego wdrożenia i egzekwowania tych przepisów. Należy zwrócić szczególną uwagę na powiązania między niniejszym rozdziałem a innymi rozdziałami negocjacyjnymi. Ostatecznej oceny zgodności czarnogórskiego ustawodawstwa z unijnym dorobkiem prawnym i zdolności wprowadzania w życie tego dorobku będzie można dokonać dopiero na późniejszym etapie negocjacji. Poza wszelkimi informacjami, których UE może wymagać do celów negocjacji w ramach tego rozdziału i które należy przedstawić konferencji, UE zachęca Czarnogórę do regularnego przekazywania Radzie Stabilizacji i Stowarzyszenia szczegółowych informacji pisemnych na temat postępów we wprowadzaniu w życie unijnego dorobku prawnego.

Uwzględniając wszystkie powyższe uwagi, konferencja będzie musiała powrócić do tego rozdziału we właściwym czasie.

Ponadto UE przypomina, że między 11 kwietnia 2013 r. a datą zakończenia negocjacji mogą wejść w życie nowe akty prawne stanowiące część unijnego dorobku prawnego.